

Dones, memòria i transmissió de les lluites

Graciela Margules / Andrea Vazquez

- *Psicòlogues. Integrants de l'Associació de Psicòlogues i Psicòlegs de Buenos Aires.*
- *Graciela Margules és Delegada Titular a la Comissió Nacional de DDHH de la FePRA.*
- *Andrea Vázquez és Delegada Suplent a la Comissió Nacional de DDHH de la FePRA*

La història de la memòria a Argentina està profundament marcada pel protagonisme de les dones. Als anys més foscos del terrorisme d'Estat, quan la por, la censura i la repressió travessaven la vida quotidiana, van ser moltes vegades elles les que van sostenir la recerca dels desapareguts i la denúncia pública dels crims comesos per la dictadura.

Les Mares i Àvies de Plaza de Mayo van transformar un dolor íntim i devastador en una acció col·lectiva capaç d'interpel·lar el poder. En ocupar de manera persistent l'espai públic, van inaugurar una forma inèdita de resistència política basada en la presència, perseverança i demanda incansable de veritat i justícia.

La lluita no es va limitar a la denúncia dels crims del terrorisme d'Estat. També va produir una transformació profunda a la vida democràtica argentina, en instal·lar la memòria com un valor polític i ètic fonamental per a la reconstrucció del teixit social.

Amb el pas del temps, aquesta experiència es va convertir en una referència ineludible per a noves generacions de militància social i política. Els moviments feministes contemporanis van reprendre i

ampliar aquesta herència, incorporant altres lluites vinculades amb la igualtat, l'autonomia dels cossos, el reconeixement de les identitats i la denúncia de les múltiples formes de violència.

En aquest sentit, les lluites feministes no es poden pensar per fora de la història dels organismes de drets humans. Hi ha entre elles una continuïtat que vincula la persistència de les Mares i Àvies amb les mobilitzacions actuals per una societat més justa i igualitària.

La memòria, en aquest recorregut, no apareix només com una evocació del passat. Es converteix en una pràctica política viva, que es transmet entre generacions i que continua alimentant les lluites del present.

La memòria en disputa

Avui, quan reapareixen discursos negacionistes que relativitzen el terrorisme d'Estat, la memòria torna a estar en disputa. No es tracta només de discutir xifres o interpretacions històriques. Es tracta de defensar la legitimitat de l'experiència dels qui van travessar l'horror.

Des del camp de la salut mental sabem que el negacionisme no és innocu. Reobre ferides i erosiona consensos democràtics construïts durant dècades.

Quan es banalitza la desaparició forçada o es relativitza la violència estatal, no només es discuteix el passat. Es produeixen efectes al present.

Marxar també és cuidar

La memòria no és només un exercici del passat. És una pràctica social que es construeix i se sosté a present.

Escoles, universitats, sindicats, clubs, espais comunitaris i organitzacions socials han estat, durant dècades, territoris on la memòria es transmet, es discuteix i es defensa davant dels intents de negació o de relativització del terrorisme d'Estat.

El projecte repressiu de la dictadura va buscar destruir els llaços socials i sembrar la por com a forma d'organització de la vida col·lectiva. Davant aquest intent de fragmentació, la societat argentina va anar construint, amb el pas del temps, una resposta basada en la memòria, la justícia i la solidaritat.

La cura no es limita a l'atenció individual del patiment. També implica enfortir les condicions socials que fan possible la vida democràtica, la paraula i el reconeixement mutu. La memòria col·lectiva constitueix aleshores una forma de cura social. Recordar no només permet honorar els qui van ser víctimes del terrorisme d'Estat; també habilita la construcció d'un present on la violència estatal no es torni a convertir en política pública.

A cinquanta anys del cop d'Estat, la relació entre **la memòria, els drets humans i la salut mental** continua sent una tasca del present. Sostenir el **Mai Més** és també defensar la democràcia, els drets i la dignitat de la vida col·lectiva.

Graciela Margules / Andrea Vazquez

- *Psicòlogues. Integrants de l'Associació de Psicòlogues i Psicòlegs de Buenos Aires.*
- *Graciela Margules és Delegada Titular a la Comissió Nacional de DDHH de la FePRA.*
- *Andrea Vázquez és Delegada Suplent a la Comissió Nacional de DDHH de la FePRA*

NOTA:

“Dones, memòria i transmissió de les lluites” és un capítol traduït de l'article “[Memoria y salud mental: psicología y DD.HH. a 50 años del golpe](#)” publicat en espanyol a “[EL GRITO DEL SUR](#)” el 18.03.2026

<https://www.upisindi.cat/category/argentina1/>